

**UTMARKSDOMSTOLEN FOR FINNMARK
FINNMÁRKKU MEAHCCEDUOPMOSTUOLLU**

Årsmelding 2015
Jahkedieđáhus 2015

Utmarksdomstolen
for Finnmark

Finnmárkku
meahcceduopmostuollu

Forord

Denne årsmeldingen dekker det første hele driftsår for Utmarksdomstolen for Finnmark. Det har vært et inspirerende arbeidsår. Oppgaven med å avklare rettighetsforhold til deler av grunnen i Finnmark er i seg selv et givende oppdrag. Det rettslige terrenget utmarksdomstolen arbeider i er interessant og utfordrende, det historiske terrenget er fascinerende, og det faktiske terrenget – naturen i Finnmark – er overveldende. Utmarksdomstolen har avviklet sine første saker, rett nok under trange økonomiske rammer, men i en atmosfære preget av godt samarbeid med en rekke andre aktører. Vi takker alle som har bidratt.

Nils Asbjørn Engstad
Leder av Utmarksdomstolen for Finnmark

Ovdasátni

Dát jahkedieđáhus dieđiha Finnmárkku meahcceduopmostuolu vuosttaš olles doaibmajagi. Dat leamaš movttiidahtti bargojahki. Bargu čielggadit vuoigatvuođaid osiid Finnmárkku eatnamiidda lea ieš aldis miellagiddevaš bargu. Dat rievttálaš bealit mainna meahcceduopmostuollu bargá lea miellagiddevaš ja hástaleaddji. Historjjálaš bealit leat geasuheaddji, ja dat duohta bealit – Finnmárkku luondu – lea hui erenoamáš. Meahcceduopmostuollu lea čađahan iežas vuosttaš áššiid, čavga ekonomalaš rámaid siskkobealde, muhto birrasis buori ovttasbarguin eará aktevrraiguin. Mii giitit buohkaid geat leat veahkehan.

Nils Asbjørn Engstad
Finnmárkku meahcceduopmostuolu jođiheaddji

Innledning

Ved kongelig resolusjon 7. mars 2014 ble det konstituert medlemmer og varamedlemmer til Utmarksdomstolen for Finnmark. Følgende ble konstituert:

- lagdommer Nils Asbjørn Engstad, leder
- sorenskriver Marit Nervik, nestleder
- advokat Benny Solheim, medlem
- seniorforsker Jan Åge Riseth, medlem
- arkeolog/gårdbruker Kjersti Schanche, medlem
- advokat Kjersti Holum Karlstrøm, varamedlem
- rådmann Charles Hansen, varamedlem

Dommerne i utmarksdomstolen utfører sitt arbeid for domstolen i tillegg til sine ordinære arbeidsforhold andre steder. Utmarksdomstolen er samlokalisert med Hålogaland lagmannsrett med kontorsted i Tromsø.

Álgosátni

Gonagaslaš resolušuvnna bokte njukčamánu 7. b. 2014 nammaduvvojedje miellahtut ja várreláhttu Finnmarkku meahcceduopmostullui. Čuovvovažžat nammaduvvojedje.

- lágaduopmár Nils Asbjørn Engstad, jođiheadji
- sundi Marit Nervik, nubbijjođiheadji
- advokáhta Benny Solheim, miellahttu
- seniordutki Jan Åge Riseth, miellahttu
- arkeologa/eanadoalli Kjersti Schanche, miellahttu
- advokáhta Kjersti Holum Karlstrøm, várreláhttu
- ráđđealmmái Charles Hansen, várreláhttu

Meahcceduopmostuolu duopmárat barget duopmostuolu ovddas lassin iežaset dábálaš bargguide eará sajiin. Meahcceduopmostuolus lea kántursajit ovtta Hålogalánda lágamánnerivttiin Romssas.

Foto/govva: Áste R. Ruud

Foran fra venstre / ovddabealde, gurut bealde: Kjersti Schanche, Kjersti Holum Karlstrøm og/ja Charles Hansen.

Bak fra venstre / Maŋábealde, gurut bealde: Nils Asbjørn Engstad, Jan Åge Riseth, Marit Nervik og/ja Benny Solheim.

Oppgaver

Utmarksdomstolen er en særdomstol opprettet i medhold av finnmarksloven som et ledd i prosessen med å kartlegge og anerkjenne eksisterende rettigheter som folk i Finnmark gjennom langvarig bruk har opparbeidet til den grunnen Finnmarkseiendommen overtok 1. juli 2006.

Finnmarkskommisjonen har som oppgave å kartlegge eksisterende bruks- og eierrettigheter som folk i Finnmark har ervervet på grunnlag av langvarig bruk. Kommisjonen utarbeider rapporter fra særskilte utredningsfelt i Finnmark. Rapportene angir blant annet hvem som etter kommisjonens mening er eier av grunnen i området, om andre har bruksrettigheter der og hva slags bruksrettigheter det er tale om.

Utmarksdomstolen for Finnmark behandler tvister om rettigheter som oppstår etter at Finnmarkskommisjonen har utredet et felt. Fristen for å reise søksmål er ett år og seks måneder etter at Finnmarkskommisjonen har lagt fram sin rapport.

Utmarksdomstolen har ikke noe fast rettssted, og er slik sett en ambulerende domstol. Hovedforhandlingene holdes på det sted i Finnmark hvor det er mest hensiktsmessig ut fra den konkrete saken som blir behandlet.

Høyesterett er ankeinstans for utmarksdomstolens avgjørelser.

Barggut

Meahcceduopmostuollu lea sierraduopmostuollu vuodđuduvvon finnmárbkolága vuodul ja mii lea oassi proseassas kártet dálá geavahan- ja oamastanvuoigatvuođaid maid finnmárbkulaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte daid eatnamiidda maid Fimmárkuopmodat válddii háldosis suoidnemánus 1.b. 2006 rájes.

Fimmárbkokomišuvnna bargu lea kártet dálá geavahan- ja oamastanvuoigatvuođaid maid finnmárbkulaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte. Kommišuvdna ráhkada rapporttaid sierra čielggadanguovlluin Fimmárbkkus. Rapporta almmustahtá eret eará geat kommišuvnna oaivila mielde oamastit eatnamiid guovllus, ja leago earáin geavahanvuoigatvuohta doppe ja makkár geavahanvuoigatvuođain lea sáhka.

Fimmárbkku meahcceduopmostuollu meannuda riidduid mat čuožžilit manjágo Fimmárbkokomišuvdna lea čielggadan vuoigatvuođaid ovttá guovllus. Áigemearri čuoččaldahttit ášši lea jahki ja guhtta mánu das rájes go Fimmárbkokomišuvdna lea ovddidan iežas rapporta.

Meahcceduopmostuolus ii leat dihto riektebáiki, ja lea danin gohčoduvvon johtti duopmostuollu. Váldodiggomat dollojit dan báikkis Fimmárbkkus gos lea eanemus heivvolaš ášši ektui mii meannuduvvo.

Alimusriekti lea guoddalanásahus meahcceduopmostuolu mearrádusaide..

Foto/Govva: Kjersti Schanche Varangerhalvøya, Álljaveadje/Øvre Flintelv, Vadsø kommune

Saksavvikling 2015

Finnmarkskommisjonen har så langt utredet fem felt:

- Felt 1 Stjernøya/Seiland, rapport avgitt 20. mars 2012
- Felt 2 Nesseby, rapport avgitt 13. februar 2013
- Felt 3 Sørøya, rapport avgitt 16. oktober 2013
- Felt 5 Varangerhalvøya øst, rapport avgitt 24. juni 2014
- Felt 6 Varangerhalvøya vest, rapport avgitt 16. oktober 2015

Rapportene har generert elleve søksmål for utmarksdomstolen. Fire søksmål er avvist. En sak ble hevet i februar 2015 etter at partene inngikk utenrettslig forlik like før berammet hovedforhandling. Fem søksmål ble berammet til barmarksesongen 2015 med til sammen ca. 25 rettsdager. Ett søksmål ble reist i desember 2015 og er ved avgivelsen av årsmeldingen ikke berammet.

De elleve søksmålene fordeler seg slik:

- Felt 1: 5 søksmål
- Felt 2: 3 søksmål
- Felt 3: 2 søksmål
- Felt 5: 1 søksmål
- Felt 6: 0 søksmål

2015 doaimmat

Finnmárkokomišuvdna lea dássázi čielggadan vihta guovllu:

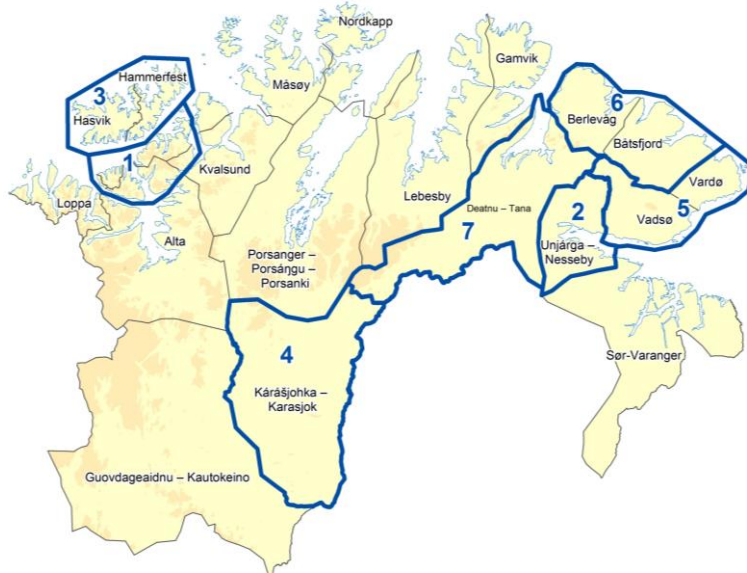
- Guovlu 1 Stierdná/Sievju, álmuhuvvon njukčamánu 20.b. 2012
- Guovlu 2 Unjárga, álmuhuvvon guovvamánu 13.b. 2013
- Guovlu 3 Sállán, álmuhuvvon golgotmánu 16.b. 2013
- Guovlu 5 Nuorta Várnjárga, álmuhuvvon geassemánu 24.b. 2014
- Guovli 6 Oarje Várnjárga, álmuhuvvon golgotmánu 16.b. 2015

Rapportat leat genereren oktanuppelohkái čuoččáldahtima meahcceduopmostullui. Njealje čuoččáldahtima lea hilgojuvvon. Okta ášši loahpahuvvui guovvamánus 2015 maŋŋágo oasehasat sohpe ovdal beaiváduvvon váldodikki. Vihtta čuoččáldahtimat beaiváduvvojedje 2015 bievlaáigodahkii ja dat áššit mielddisbukte oktiibuot su. 25 riektebeaivvi.

Okta čuoččáldahtin bođi juovlamánus 2015 ja ii leat beaiváduvvon go dát jahkeraporta álmuhuvvo.

Dat oktanuppelohkái čuoččáldahtima juhkkovit dán láhkai:

- Guovlu 1: 5 čuoččáldahtima
- Guovlu 2: 3 čuoččáldahtima
- Guovlu 3: 2 čuoččáldahtima
- Guovlu 5: 1 čuoččáldahtin
- Guovlu 6: 0 čuoččáldahtin

Det ble i løpet av første tertial 2015 klart at utmarksdomstolen ikke ville makte å gjennomføre det berammede programmet innenfor den tildelte budsjettammen. Utmarksdomstolen søkte derfor Domstoladministrasjonen om overskridelsessamtykke, noe som ble gitt. Dette ga grunnlag for at utmarksdomstolen kunne ferdigbehandle tre av søksmålene i 2015. Dom er avsagt i to av søksmålene. Dommene er påanket og sluppet inn til behandling i Høyesterett. En av sakene ble hevet etter inngått rettsforlik. Hovedforhandling i to søksmål er utsatt til 2016.

Søksmålsfristen er utløpt for alle felt med unntak av felt 6. Utmarksdomstolen kan imidlertid behandle saker som kommer inn etter utløp av søksmålsfristen hvis ikke alle saker fra det samme feltet er ferdigbehandlet og domstolen finner at saken egner seg for slik behandling, jf. finnmarksloven § 38 andre ledd.

Utmarksdomstolens avgjørelser blir lagt ut fortløpende på Lovdata.

Vuosttaš tertialas 2015s čielggai ahte meahcceduopmostuollu ii nákke čađahit beaiváduvvon prográmma juolluduovvon bušeahta rámaid siskkobealde. Meahcceduopmostuollu ozai danin Duopmostuollohálddahasas golahit eanet go mii lei juolluduovvon, ja dan ožžo. Dát atti vuodu dasa ahte meahcceduopmostuollu sáhtii gárvásit meannudit golbma čuoččáldahttima 2015s. Duopmu lea celkon guovtti čuoččáldahttimis. Duomut leat guoddaluovvon ja galget meannuduvvot Alimusrievttis. Okta dáin áššiin loahpahuovvui maŋŋá riektesoabadeami. Váldodiggi guovtti áššis lea maŋjuduovvon 2016ái.

Buot guovlluid čuoččáldahttináigemearri lea mannan meattá, earret guovllu 6. Meahcceduopmostuollu sáhtta baicce meannudit áššiid mat bohtet sisa maŋŋá čuoččáldahttima áigemeari jus buot áššit seamma guovllus eai leat gárvásit meannuduovvon ja duopmostuollu gávnnahe ášši heive meannudit dan láhkái, bs. finnmárkolága § 38 nuppi lađas. Meahcceduopmostuolu mearráduosat biddjojit dađistaga Lovdatai.

Foto/Govva: Eirik Hind Sveen/ NRK Befaring på Nabbaren, Stjernøya/ Geahčadeapmi Náppeváris, Stierdnás.

Andre aktiviter 2015

Utmarksdomstolen har organisert arbeidet slik at dommerne møtes til interne møter med varighet over to dager. På møtene drøftes faglige tema, administrative saker og det treffes avgjørelser i tvistesakene domstolen har til behandling. Denne arbeidsformen blir videreført slik at dommerne i domstolen dels møtes til interne møter og dels ved hovedforhandlinger og avsigelse av dom i sakene domstolen har til behandling.

Utmarksdomstolen har i 2015 holdt interne møter i Alta, Kautokeino, Karasjok og Tromsø. På møtet i Kautokeino fikk domstolens medlemmer omvisning og orientering om arbeidet ved Samisk høgskole. Domstolens medlemmer møtte også representanter for Gáldu, som orienterte om sitt arbeid. På møtet i Karasjok fikk domstolens medlemmer omvisning i Sametingsbygningen og en orientering om Sametingets arbeid.

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite hadde møter i Finnmark i tiden 2.-5. mars 2015. Møtet 3. mars 2015 ble holdt i tinghuset på Tana bru. Utmarksdomstolens leder orienterte på dette møtet om domstolens arbeid.

Utmarksdomstolens leder og nestleder deltok sammen med representanter for Domstoladministrasjonen og Finnmarkskommisjonen i et møte med Justis- og beredskapsdepartementet i juni 2015. Tema for møtet var den vanskelige økonomiske situasjonen for utmarksdomstolen og Finnmarkskommisjonen.

Utmarksdomstolens leder deltok 6. november 2015 på møte i Forum for den samiske dimensjon i rettsvesenet, et nyopprettet samarbeidsforum for domstolene innen det samiske forvaltningsområdet.

Utmarksdomstolen har arbeidet med utvikling av sin nettside. Relevant informasjon om domstolen, om saksgang og saksbehandling ved utmarksdomstolen, er lagt ut på nettsiden på norsk og samisk. Det er også utarbeidet en kortfattet orientering om domstolen på engelsk.

Eará doaimmat 2015s

Meahcceduopmostuollu lea organiseren iežas bárggui dan láhkai ahte duopmárat čoahkkanit siskkáldas čoahkkimiidda guovtti beaivái. Čoahkkimis digaštallojit fágalaš temát, hálddahušlaš áššit ja riidoáššit mat leat duopmostuolus meannudeapmái mearriduvvojit. Dát bargovuohki joatkašuvvá dainna lágiin ahte duopmárat duopmostuolus čoahkkanit muhttomin siskkáldas čoahkkimiidda ja muhttomin váldodikkiide ja duopmocealkimiidda áššiin mat leat duopmostuolus meannudeapmái.

Meahcceduopmostuollu lea 2015s doallan siskkáldas čoahkkimiid Álttás, Guovdageainnus, Kárášjogas ja Romssas. Čoahkkimis Guovdageainnus ožžo duopmostuolu miellahtut oahpisteami ja diehtujuohkima Sámi allaskuvllas. Duopmostuolu miellahtut deive maid Gáldu ovddasteddjiid geat muitaledje iežaset barggu birra. Čoahkkimis Kárášjogas ožžo duopmostuolu miellahtut oahpisteami Sámedikki visttis ja diehtujuohkima Sámedikki barggu birra.

Stuorradikki gieldda- ja hálddašanlávdegottis ledje čoahkkimat Finnmarkkus áigodagas njukčamánu 2.b.-5.b. rádjái 2015. Čoahkkin mii lei njukčamánu 3.b. 2015 dollui diggevistis Deaunšalddis. Meahcceduopmostuolu jodiheaddji čilgii duopmostuolu barggu birra dán čoahkkimis.

Meahcceduopmostuolu jodiheaddji ja nubbejodiheaddji oasálasttiiga ovttas Duopmostuoluhálddaha- ja Finnmarkkokomišuvnna ovddasteddjiiguin čoahkkimis Justisa- ja gearggusvuođadepartemeantan geassemánus 2015. Temá čoahkkimis lei dat váttis ekonomalaš dillii meahcceduopmostuolus ja Finnmarkkokomišuvnnas.

Meahcceduopmostuolu jodiheaddji oasálasti skábmamánu 6.b. 2015 sámi dimenšuvdna riektevuogádaga foruma čoahkkimis, mii lea ođđa ovttasbargoforum duopmostuoluide sámi hálddašanguovllus.

Meahcceduopmostuollu lea bargan ovdánahttit iežas neahttasiiddu. Relevánta dieđut duopmostuolu birra, meahcceduopmostuolu áššejohtu ja áššemeannudeapmi lea bidjon neahttasiidduide sihke dáro- ja sámegillii. Dat lea maid ráhkaduvvon oanehis diehtujuohkin duopmostuolu birra engelas gillii.

Økonomi

Utmarksdomstolen har hatt en uforutsigbar driftssituasjon. Finnmarksloven bestemmer at staten dekker nødvendige utgifter for partene i saker om krav om rettigheter som Finnmarkseiendommen har motsatt seg. Dette er situasjonen for de fleste sakene utmarksdomstolen har til behandling. Justisdepartementet har i forskrift bestemt at disse kostnadene skal dekkes over utmarksdomstolens budsjett.

Utmarksdomstolens budsjett tildeles av Domstoladministrasjonen. Budsjettet er delt i to hovedposter, én post for domstolens alminnelige drift, og én post som er avsatt til dekning av partenes nødvendige utgifter. Utmarksdomstolen kan ikke omdisponere mellom drifts- og saksutgifter uten Domstoladministrasjonens samtykke.

Erfaringen så langt er at utmarksdomstolen behandler en sakstype hvor det på flere områder gjenstår rettsavklaring, hvor historisk materiale

ofte vil stå sentralt, og at det av disse og andre grunner kan påløpe betydelige nødvendige kostnader for partene. At utmarksdomstolen har hatt ansvaret for partenes nødvendige

sakskostnader har hemmet framdriften i domstolens arbeid, og har ført til at berammede saker måtte utsettes til barmarksesongen 2016. FNs rasediskrimineringskomite har for øvrig uttrykt bekymring for denne spesielle ordningen i sin rapport av 28. august 2015 om Norge.

Utmarksdomstolen har anmodet Justis- og beredskapsdepartementet om å endre forskriften slik at partenes nødvendige utgifter forbundet med saken dekkes utenfor utmarksdomstolens budsjett. Dette har departementet etterkommet.

Foto/Govva: Kjersti Schanche Stjernøya, Utsikt fra Nabbaren. Várddus Náppevárís.

Ekonomiija

Meahcceduopmostuolus lea leamašan diehtemeahttun doaibmadilli. Finnmarkkoláhka mearrida ahte stáda gokčá oasehasaid dárbbášlaš goluid áššiin gos gáibiduvvo vuoigatvuohta maid Finnmarkkuopmodat lea vuosttildan. Dássázi lea dát dilli eanáš áššiin maid meahcceduopmostuollu lea meannudeamen. Justiisadepartemeanta lea lánkanjuolggadusain mearridan ahte dát golut galget máksut meahcceduopmostuolu bušeahttas.

Meahcceduopmostuolu bušeahta juolluda Duopmostuollohálddahus. Bušeahta lea juhkon guovtti váldopoastaide, okta poasta duopmostuolu dábálaš doibmii, ja okta poasta lea gokčat oasehasaid dárbbášlaš goluid. Meahcceduopmostuollu ii sáhte sirddašit doaibma- ja áššegoluid ruhtadeami Duopmostuoluhálddahusa miehtama haga.

Vásáhusat dán rádjai lea ahte meahcceduopmostuollu meannuda áššešlájaid

gos mángga surggiin lea dárbu riektečielggadeapmái, gos historijálaš materiálat dájvá leat guovddázis, ja dán ja eará sivaidd geažil sáhttet šaddat lassii ja dárbbášlaš golut oasehasaide. Dat ahte meahcceduop

mostuolus lea leamaš ovddasvástádus gokčat oasehasaid dárbbášlaš áššegoluid lea hehtten duopmostuolu ovdánan barguid, ja lea dagahan ahte beaiváduvvon áššit lea manjduvvon 2016 bievlaáigodahkii. ON nállevealahanlávdegoddi lea cealkán ahte dát ortnet lea fuolastahti iežaset rapportas borgemánu 28.b. 2015 Norgga birra.

Meahcceduopmostuollu lea ávžžuhan Justisa- ja gearggusvuođadepartemeanta rievdadit lánkanjuolggadusa nu ahte oasehasaid dárbbášlaš golut áššiid oktavuodas gokčojit eará sajis go meahcceduopmostuolu bušeahta bokte.

Ved avgivelsen av denne årsmeldingen har departementet ute på høring et forslag til endring i finnmarksloven mv. som vil innebære at sakskostnadene som Utmarksdomstolen tilkjenner etter finnmarksloven § 43, ikke lenger skal dekkes over domstolens eget budsjett. Kostnadene vil behandles som regelstyrte utgifter på tilsvarende måte som utgifter til fri rettshjelp.

Samarbeid

Hålogaland lagmannsrett bistår utmarksdomstolen med saksbehandlerkapasitet, datastøtte og annen bistand. Denne bistanden ble i 2015 finansiert ved at utmarksdomstolens budsjett ble redusert tilsvarende kostnadene for lønn og sosiale utgifter for en saksbehandler. Dette har vist seg å være en gunstig ordning for utmarksdomstolen, og vi retter en særskilt takk til Hålogaland lagmannsrett for det.

Utmarksdomstolen vil også takke Indre Finnmark tingrett for samarbeidet, ikke minst for bistand knyttet til utmarksdomstolens behov for samisk språkkompetanse. En takk rettes også til Øst-Finnmark tingrett og Alta kommune for å ha imøtekommet utmarksdomstolens behov for rettslokaler i 2015.

[Utmarksdomstolens nettside](#) gir utfyllende informasjon om domstolen på samisk og norsk.

Dán lea departemeanta čuovvulan. Go jahkediđáhus almmuhuvvo lea departemeantas gulaskuddamis árvalus rievdadit finnmárkolága § 43, mii mielddisbuktá ahte golut eai galgga gokčot duopmostuolu bušehtas. Golut meannuduvvojit nugo njuolggadusat mearridit seammaláhkái go golut friddja riekteveahkkái.

Ovttasbargu

Hålogalánda lágamánneriekti veahkeha meahcceduopmostuolu áššemeannudan kapasitehtain, dihtorvehkiin ja eará vehkiin. Dát veahkki ruhtaduvvui 2015is go meahcceduopmostuolu bušehtta unniduvvui seamma mađe go maid áššemeannudeaddji bálkágolut ja sosiála golut dagahit. Dát lea čájehuvvon leat buorre ortnet meahcceduopmostullui, ja erenoamáš giitosat ovddiduvvojit lágamánneriektái dán oktavuodas.

Meahcceduopmostuollu háliida maid giitut Sis-Finnmárkku diggegotti ovttasbarggu ovddas, ja erenoamážit sámegeiela gelbbolašvuoda vehkiin. Giitosat maid Nuorta-Finnmárkku diggegoddái ja Áltá gildii go lea veahkehan meahcceduopmostuolu dárbbášlaš riektelanjain 2015s.

[Meahcceduopmostuolu neahttasiidduin](#) gávnnat ollislaš dieđuid duopmostuolu birra sihke sámegeillii ja dárogeillii.

Kontaktinformasjon:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmárkku meahcceduopmostuollu
Postadresse: Postboks 2613, 9273 Tromsø
Besøksadresse: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
E-post: utmarksdomstolen@domstol.no

Oktavuodadieđut:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmárkku meahcceduopmostuollu
Poastačujuhus: Poastaboksa 2613, 9273 Romsa
Galledančujuhus: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
Epoasta: meahcceduopmostuollu@domstol.no

